

Фінанси, облік, аудит та оподаткування Finance, accounting, audit and taxation

DOI: [10.26565/2786-4995-2021-1-02](https://doi.org/10.26565/2786-4995-2021-1-02)
УДК 658.141

Олексій Мірошник

*к.е.н., доцент, Навчально-науковий інститут
«Каразінський банківський інститут»*

*Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна,*

e-mail: a.miroshnik84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9220-9877

Світлана Шубіна

*к.е.н., доцент, Навчально-науковий інститут
«Каразінський банківський інститут»*

*Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна,*

e-mail: shybina@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-6097-6000

Богдан Кравченко

Навчально-науковий інститут

«Каразінський банківський інститут»

*Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, Харків, 61022, Україна,*

e-mail: bodiakrava@gmail.com

ОЦІНКА ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Сьогодні ми спостерігаємо найглибшу фінансову кризу, яка торкнулася майже всі сектори економіки. В умовах конкуренції та постійної боротьби частина підприємств та організацій виявилася приреченою на вимирання. Решта, хто зумів витримати і витримати, мусив навчитися виживати в умовах величезного ризику та невизначеності, коли всі рішення доводиться приймати самостійно без вказівок та наказів зверху. У нових ринкових умовах організації опинились у тісному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем, до якого необхідно було пристосуватися. У сучасних умовах ведення бізнесу одним з найважливіших завдань є пошук балансу між рівнем платоспроможності та фінансовою стійкістю компанії. Незважаючи на те, що кожна з цих категорій є складовою фінансового балансу компанії, фінансова незалежність як прогноз платоспроможності компанії в довгостроковій перспективі може бути проаналізована за допомогою показників фінансової стійкості. На відміну від показників ліквідності та кредитоспроможності, показники фінансової стійкості важливі для внутрішніх користувачів фінансової інформації в організації. Фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-господарської діяльності підприємства. Якщо підприємство фінансово стабільне та платоспроможне, то воно має перевагу над іншими підприємствами того ж профілю у залученні інвестицій, отриманні позик, виборі постачальників та найманні кваліфікованих кадрів. Нарешті, він не вступає в конфлікт між державою та суспільством, оскільки він сплачує податки до бюджету, внески в соціальні фонди, заробітну плату робітників і службовців, дивіденди акціонерам вчасно і гарантує повернення позик та виплату відсотки за ними банкам. Незважаючи на численні дослідження фінансової стійкості, у методологічних засадах аналізу ролі фінансових інструментів у забезпеченні фінансової стійкості підприємства є недоліки та суперечливі питання. Стаття присвячена дослідженню економічної сутності та методологічних основ оцінки фінансової стійкості, теоретичним аспектам впливу факторів на забезпечення фінансової стійкості підприємств. Досліджено сутність, цілі та послідовність управління фінансовою стійкістю підприємства. Розглянуто сукупність теоретичних, методологічних та практичних аспектів оцінки фінансової стійкості підприємства та шляхи її вдосконалення, технологію оцінки фінансової стійкості підприємства, систему показників фінансової стійкості підприємства. Проаналізовано основні методи підтримання фінансової стійкості підприємства, проаналізовано динаміку показників фінансової стійкості підприємства. Проаналізовано економічну сутність фінансової стійкості та її значення в аналізі фінансового стану підприємства, досліджено систему показників для оцінки фінансової стійкості підприємства, визначено зміст та завдання управління фінансовою стійкістю підприємства визначається.

Обґрунтовано необхідність та значення систематичної оцінки фінансового стану підприємства, доцільність розробки правильної стратегії та тактики розвитку підприємства. Досліджено проблеми, які можуть виникнути у підприємства при визначенні фінансової стійкості. Розглянув питання оптимізації бухгалтерських процесів на базовому підприємстві; факторна модель фінансової стійкості підприємства; запропоновано шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова діагностика, фінансова стійкість, технологія, система показників оцінки, забезпечення фінансової стійкості.

Формули: 0; рис.: 0, табл.: 1, бібл.: 10

Вступ. Сучасний розвиток вітчизняної економіки супроводжується новим етапом реформ, посиленням економічної глобалізації, збільшенням невизначеності та мінливості умов господарювання, що вимагає від суб'єктів господарювання швидкої та гнучкої реакції на зміни факторів навколишнього середовища. Все це передбачає запровадження ефективних механізмів управління, які дозволять приймати зміни, виявляти їх та забезпечувати належну адаптацію економічної, фінансової та інвестиційної діяльності. Адекватним цим вимогам є стратегічний підхід до організації управління фінансовою стабільністю [1].

Огляд літератури та постановка проблеми. Питання оцінки фінансової стійкості висвітлено в роботах таких авторів як Базилінська О.Я., Буряк Л.Д., Бутинець Ф.Ф., Кіндрацька Г.І., Крамаренко Г.О., Чорна О.Є., Кононенко О., Савицька Г.В., Цал-Цалко Ю.С., Шеремет О.О. та ін. За ринкових умов господарювання змінюється підхід до визначення поняття фінансової стійкості та комплексу показників для її оцінки. Тому, незважаючи на численні публікації, єдина точка зору щодо методичних підходів до аналізу рентабельності підприємства в сучасних умовах є відсутня.

Постановка завдання. Головною метою цієї роботи є вивчення технології оцінки фінансової стійкості підприємства.

Результати дослідження. Будь-який підприємець погодиться з тим, що створити підприємство не так складно, як створити виробництво, яке приносить стабільний і великий дохід. Для того, щоб бути впевненим, що бізнес сформований і приносить прибуток, періодично оцінюється фінансовий стан підприємства. Ця концепція включає цілу систему взаємодіючих елементів, які контролюють усі кошти підприємства [1, с. 57].

Оцінка таких факторів, як прибутковість, фінансова стійкість та ліквідність та інші необхідна банкам, які визначають платоспроможність підприємства з метою визначення найбільш підходящого методу кредитування та процентних ставок. На фінансовий стан підприємства впливають усі сфери його діяльності. Запорукою отримання чудового і постійного прибутку для будь-якої організації є систематичне випуск високоякісної та конкурентоспроможної продукції, що користується попитом на сучасному ринку. Існує два способи оцінки фінансового стану: зовнішній та внутрішній.

Наприклад, зовнішній аналіз, необхідний для звітності інспекційним органам, партнерам та іншим, містить такі типи аналізу: - аналіз прибутку, - визначається фінансова стійкість та ліквідність, платоспроможність та стабільність, - аналіз рентабельності, - аналіз ефективності позикові кошти та інші [2, с. 52].

Одним з основних видів зовнішнього аналізу є визначення ліквідності, платоспроможності та суміжних областей. Ліквідність компанії визначається швидкістю, з якою можна продати її 6 активів та отримати фінансові ресурси. Це визначається розміром високоліквідних активів щодо короткострокової заборгованості. При аналізі ліквідності оцінюються як поточні, так і майбутні зміни зазначеного коефіцієнта. Ліквідність вважається низькою, якщо компанія не має достатньо вхідних коштів.

Прибуток від господарської діяльності, а також сума фінансів, що залишаються після сплати зобов'язань та дивідендів, є визначальними факторами у визначенні фінансових можливостей підприємства. Ось чому ліквідність і платоспроможність взаємопов'язані: перша визначає можливість своєчасного погашення боргів, які мають свої умови оплати. Очевидно, що для будь-якого банку, організації та партнерів, що займаються цим

підприємством, доцільно знати прогнози платоспроможності не лише на поточний момент, а й на найближче майбутнє. Якщо оборотні активи великі порівняно з короткостроковими зобов'язаннями, це свідчить про ліквідність підприємства.

Платоспроможність підприємства включає порівняння активів з короткостроковими та довгостроковими зобов'язаннями. Визначення ліквідності означає аналіз ліквідності балансу, тобто ступеня перевищення активів над пасивами. У цьому випадку беруться до уваги як активи, так і пасиви, а поняття швидко проданих та повільно проданих активів відокремлюються. Висока ліквідність означає, що компанія може не тільки погасити необхідні зобов'язання, але і набагато швидше виплатити борги третім особам. На додаток до ліквідності, дуже важливо з'ясувати фінансову стійкість підприємства, яке відповідає за платоспроможність з точки зору майбутнього. Оцінка фінансової стійкості проводиться для з'ясування стабільності та фінансової незалежності підприємства, а також для визначення ефективності капітальних робіт відповідно до спочатку заявленої господарської діяльності

Значний вклад в теоретично-методичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємств внесли відомі вітчизняні науковці: Білик М. Д. [1], Терещенко О. О. [2], Цал-Цалко Ю.С. [8].

У системі стратегічного управління контроль здійснюється протягом періоду дії стратегії і за змістом передбачає аналіз та оцінку виконання стратегічних заходів з точки зору відповідності стратегічному плану і ступеня досягнення стратегічних цілей. Тому на заключному етапі необхідно проводити моніторинг, який включає аналіз та оцінку рівня фінансової стійкості підприємства; визначення досягнутих результатів реалізації стратегії та їх порівняння зі встановленими стандартами; коригування стратегії та формування коригуючих заходів.

Визначення допустимих меж відхилень від стандартів контролю реалізації стратегії, тобто оптимального рівня фінансової стійкості, належить до компетенції вищого рівня керівництва підприємства. У результаті порівняння стандартів контролю із фактичними результатами формується висновок про успішність стратегії, який може бути як позитивним, так і негативним, визначається ступінь досягнення цілей та відповідність стратегічних заходів стратегічному плану.

За результатами аналізу надається інтегральна оцінка діючої стратегії підприємства та виявляються стратегічні проблеми підприємства, ключові фактори успіху, потенціал підприємства. За умов відхилення фактичних результатів від стандартів управлінські дії спрямовуються на коригування процесу досягнення цілей [3, с. 16].

Таблиця 1

Показники оцінки фінансової стійкості на думку вітчизняних та зарубіжних авторів

Автор	Показники
Ю.С.Цал-Цалко	18 коефіцієнтів, серед яких маневреність власного капіталу, коефіцієнти фінансової залежності, концентрації залученого капіталу, залучених джерел у необоротних активах, довгострокового залучення позикових коштів, довгострокових зобов'язань, коефіцієнт поточних зобов'язань, співвідношення власного і залученого капіталу (фінансування), забезпечення власними коштами, коефіцієнт фінансової стабільності, фінансового левериджу, забезпечення запасів робочим капіталом, забезпеченості оборотних активів робочим капіталом.
М. Д. Білик	7 показників: фінансова автономія, фінансова залежність, фінансовий ризик, маневреність власного капіталу, структура покриття довго-строкових вкладень, довгострокове залучення коштів, фінансова незалежність капіталізованих джерел.
М.С. Кроленко	5 груп показників фінансової стійкості у частині одержання та використання грошових активів підприємства: забезпеченість підприємницької діяльності власними коштами підприємства; забезпеченість підприємства позиковими коштами; платоспроможність та кредитоспроможність підприємства; структура джерел формування та ефективність використання основного і оборотного капіталу підприємства; рентабельність капіталу підприємства
Г. Лясков	2 показника: відношення власного капіталу до всіх пасивів, відношення власного капіталу до позиченого капіталу

Показники фінансової стійкості - визначають можливість підприємства забезпечувати власні потреби наявними в розпорядженні засобами.

Показники рентабельності підприємства - показують, наскільки прибутково використання активів різного ступеня ліквідності в діяльності фірми.

Показники ділової активності - стосуються швидкості обертання різного роду активів.

Показники ділової активності показують тривалість виробничого циклу підприємства, і чим він коротший - тим ефективніше побудована робота фірми; Показники ліквідності - ілюструють співвідношення між різними групами активів, в залежності від їх здатності швидко бути перетвореними в гроші [6, с. 11].

Показники платоспроможності - показують, наскільки підприємство здатне відповідати за своїми зобов'язаннями перед контрагентами.

Як правило, з цих п'яти пунктів і складається аналіз фінансових результатів підприємства.

Фінансова сторона підприємства є одним з головних критеріїв його конкурентного статусу. На основі фінансової оцінки робляться висновки щодо інвестиційної привабливості певного виду діяльності та визначається кредитоспроможність підприємства. Фінансова стійкість - це характеристика, яка свідчить про стійке перевищення доходу компанії над її витратами, вільне маневрування коштами компанії та їх ефективне використання, а також безперервний процес виробництва та збуту. Фінансова стійкість формується в процесі всієї виробничо-господарської діяльності і є головною складовою загальної стабільності компанії.

З метою подальшого підтримання фінансової стабільності на високому рівні компанії пропонується розробити фінансову стратегію. Фінансова стратегія - це генеральний план забезпечення бізнесу готівкою. Він охоплює як теоретичні, так і практичні питання, формування фінансів, їх планування та забезпечення.

Фінансова стратегія підприємства вирішує проблеми, що забезпечують фінансову стійкість підприємства в ринкових умовах господарювання. Фінансова стратегія підприємства охоплює всі аспекти діяльності підприємства, включаючи оптимізацію основних та оборотних активів, розподіл прибутку, безготівкові платежі, податкову та цінову політику, політику у сфері цінних паперів тощо [7, с. 78].

Фінансова стратегія дозволяє впевнитись, що фінансові та економічні можливості підприємства відповідають умовам, що склалися на товарному ринку, враховуючи фінансові можливості підприємства та враховуючи характер внутрішніх та зовнішніх факторів. В іншому випадку компанія може збанкрутувати. Доцільно встановлювати фінансову політику щодо прибутку, капіталу, активів та інвестицій на основі матриці фінансової стратегії, розробленої Дж. Франшоном та І. Романе. Матриця фінансової стратегії дозволяє не тільки визначити поточне становище компанії з точки зору фінансового ризику, але і врахувати ситуацію в динаміці, дозволяючи прогнозувати зміни у фінансовій стратегії залежно від змін важливих показників ефективності, а також планувати майбутнє становище компанії, цілеспрямовано змінюючи ці показники та знижуючи рівень фінансового ризику [9, с. 50].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що оцінка фінансової стійкості є предметом дослідження і сьогодні залишається відкритим питанням для багатьох науковців. Необхідною передумовою забезпечення фінансової стійкості підприємства є його рентабельна робота і ефективне використання ресурсів у процесі господарської діяльності. Фінансова стійкість - це здатність організації підтримувати своє існування та безперервне функціонування завдяки наявності певних вільних коштів та балансу фінансових потоків. Окрім виробництва певної продукції чи надання послуг, обслуговування отриманих позик також слід віднести до діяльності організації. Фінансова стабільність означає, що організація буде платоспроможною протягом тривалого часу. Фінансова стійкість оцінюється на основі абсолютних та відносних показників. Абсолютні показники - стан фінансових резервів, а також джерела, що їх покривають. В процесі роботи підприємства його запаси постійно

поповнюються за рахунок використання оборотних та позикових коштів (різних кредитів та позик). Для того, щоб з'ясувати джерела, що формують резерви, потрібно мати інформацію про наявність власних грошей у компанії, про наявність джерел, з яких підприємство бере залучені кошти. Необхідно враховувати розмір основних джерел, з яких формуються запаси (власні джерела фінансування, недоліки або надлишок оборотних коштів, розмір цих джерел покриття). Відносні показники дають аналітикам основу для дослідження. Робота з відносними показниками фінансової стійкості є аналітичним методом. Сюди також входить аналіз витрат, бюджету та балансу. В даному випадку розглядаються основні показники, що забезпечують матеріал для аналізу: коефіцієнти фінансового важеля, фінансова незалежність. Також сюди входить співвідношення забезпеченості власними коштами та коефіцієнта їх маневреності, коефіцієнта мобільності майна, коефіцієнта покриття інвестицій. Коефіцієнт запасів та коефіцієнт короткострокової заборгованості також вважаються важливими показниками.

Список використаної літератури

1. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. / О.Я. Базилінська. К.: Центр учбової літератури, 2009. - 328 с.
2. Буряк Л.Д., Вакуленко Є.В., Куліш А.П. та ін. Фінанси підприємств: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. К.: КНЕУ, 2003. - 165 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз: Навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2003. -680с.
4. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: Підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. - 428 с.
5. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В. В. Смачило, Ю. В. Буднікова // Економічний простір. 2011. № 1(115). - С. 107-116.
6. Крамаренко Г.О., Чорна О.Є. Фінансовий аналіз. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2008. - 392 с.
7. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Навч. посібник. К.:Знання, 2004. -654 с.
8. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: навч. посібник. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: ЦУЛ, 2002. - 400 с.
9. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: Навч. посібник. К.: Міленіум, 2003. - 160 с.
10. Miroshnyk, O., Holovanova, O., Postolna, N., Chibisova, V., Zaitseva, A. Identification features of financial enterprise stability under the modern terms // ScienceRise. -№ 5. - 2017 p. 17–20.

Стаття надійшла до редакції 10.06.2021

Статтю рекомендовано до друку 17.06.2021

Referense

1. Bazilins'ka, O. Ya (2009). *Finansovyy analiz: teoriya ta praktyka: navch. posib.* Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury.
2. Buryak, L.D., Vakulenko, Ye.V., Kulish, A. P. ... Bulgakova, S. A. (2003). *Finansy pidpryyemstv: navch.-metod. posibnyk dlya samost. vuvch. dysy.* Kyiv: KNEU.
3. Butynets', F. F. (2003). *Ekonomichnyy analiz: navch. posib.* Zhytomyr: Ruta.
4. Kindrats'ka, H. I., Bilyk, M. S., Zahorodniy, A. H. (2008). *Ekonomichnyy analiz: pidruchnyk.* (3nd. ed.). Kyiv: Znannya.
5. Smachylo, V. V., Budnikova, Yu. V. (2011). Otsinka finansovoyi stiykosti pidpryyemstv. *Ekonomichnyy prostir, 1(115)*, 107–116.
6. Kramarenko, H. O., Chorna, O. Ye. (2008). *Finansovyy analiz: pidruchnyk.* Kyiv: Tsentr uchbovoyi literatury.
7. Savyts'ka, H.V. (2004). *Ekonomichnyy analiz diyal'nosti pidpryyemstva: navch. posibnyk.* Kyiv: Znannya.
8. Tsal-Tsalko, Yu. S. (2002). *Finansova zvitnist' pidpryyemstva ta yiyi analiz: navch. posibnyk.* (2nd.ed). Kyiv: TSUL.
9. Sheremet, O. O. (2003). *Finansovyy analiz: navch. posibnyk.* Kyiv: Milenium.
10. Miroshnyk, O., Holovanova, O., Postolna, N., Chibisova, V., Zaitseva, A. (2017). Identification features of financial enterprise stability under the modern terms. *ScienceRise, 5*, 17–20.

The article was received by the editors 10.06.2021

The article is recommended for printing 17.06.2021

Oleksii Miroshnik

*Ph. D. in Economics, Associate Professor, Educational and Scientific Institute "Karzinsky Banking Institute" of V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine, e-mail: a.miroshnik84@gmail.com; ORCID ID: 0000-0002-9220-9877*

Svitlana Shybina

*Ph. D. in Economics, Associate Professor, Educational and Scientific Institute "Karzinsky Banking Institute" of V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine, e-mail: shybina@ukr.net; ORCID ID: 0000-0002-6097-6000*

Bogdan Kravchenko

*Educational and Scientific Institute "Karzinsky Banking Institute" of V. N. Karazin Kharkiv National University,
4, Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine, e-mail: bodiakrava@gmail.com*

ASSESSMENT AND WAYS TO INCREASE THE FINANCIAL STRENGTH OF THE ENTERPRISE

Abstract. Today we are witnessing the deepest financial crisis, which has affected almost all sectors of the economy. In conditions of competition and constant struggle, some enterprises and organizations were doomed to extinction. The rest, who managed to endure and endure, had to learn to survive in conditions of great risk and uncertainty, when all decisions have to be made independently without instructions and orders from above. In the new market conditions, organizations found themselves in close contact with the external environment, to which it was necessary to adapt. In today's business environment, one of the most important tasks is to find a balance between the level of solvency and financial stability of the company. Although each of these categories is a component of the company's financial balance sheet, financial independence as a forecast of the company's solvency in the long run can be analyzed using indicators of financial stability. Unlike liquidity and creditworthiness indicators, financial stability indicators are important for internal users of financial information in the organization. Financial stability is the most important characteristic of financial and economic activity of the enterprise. If the company is financially stable and solvent, it has an advantage over other companies of the same profile in attracting investment, obtaining loans, choosing suppliers and hiring qualified personnel. Finally, it does not enter into a conflict between the state and society, as it pays taxes to the budget, contributions to social funds, salaries of employees, dividends to shareholders on time and guarantees the repayment of loans and interest to banks. Despite numerous studies of financial stability, the methodological framework for analyzing the role of financial instruments in ensuring the financial stability of the enterprise has shortcomings and controversial issues. Therefore, our article is devoted to the study of the economic essence and methodological foundations of financial stability assessment, theoretical aspects of the influence of factors on ensuring the financial stability of enterprises. The essence, purposes and sequence of management of financial stability of the enterprise are investigated. The set of theoretical, methodological and practical aspects of assessing the financial stability of the enterprise and ways to improve it, the technology of assessing the financial stability of the enterprise, the system of indicators of financial stability of the enterprise are considered. The main methods of maintaining the financial stability of the enterprise are analyzed, the dynamics of indicators of financial stability of the enterprise are analyzed. The economic essence of financial stability and its value in the analysis of a financial condition of the enterprise are analyzed, the system of indicators for an estimation of financial stability of the enterprise is investigated, the maintenance and tasks of management of financial stability of the enterprise are defined. The necessity and importance of a systematic assessment of the financial condition of the enterprise, the expediency of developing the correct strategy and tactics of enterprise development are substantiated. The problems which can arise at the enterprise at definition of financial stability are investigated. Considered the optimization of accounting processes at the parent company; factor model of financial stability of the enterprise; ways to ensure the financial stability of the enterprise are proposed.

Keywords: *financial stability, financial diagnostics, system of evaluation indicators, technology, ensuring financial stability.*

JEL Classification: G32

Formulas: 0; fig.: 0, tabl.: 1, bibl.: 10